

Цетиње, 27. септембра.

Још никако да се изгладн из душе утисак кобнога гласа о анексији Босне и Херцеговине. На против, што се даље одмичемо од дана, који нам је донио ту црну вијест, огорчење бива све веће и шире. Наш народ кипи од гњева. Црна Гора дрхти од узбуђења. Од високога Дурмитора до Бојане, од Чакора до Бијеле Горе и Сињегора Мора само је једна мисао, само један осјећај, који је у цјелину стопио душу цијелога једнога народа, непријатно изненађенога и дубоко увријеђенога. Не може се нешто крушно учинити на ону страну границе, а да то не осјети и цио наш народ. Не може се сјећи рука или нога живу човјеку, а да болно не занане његова уста. Гдје се год такне, срце и душа осјете бол. Не могу се поставити границе између нерава истога организма, па да се удар врши на једној страни, а друга да ћути.

Од начина, како је то извршено, зависила је реакција бола. Подмукло и потајно спремање и извршење чина присаједињења Босне и Херцеговине учинило је, те је бура огорчења била јача и дубина бола већа но што би можда била, да је друкчије рађено. У мраку и шапатам свршен је договор за један нови грабеж и у мраку изнесена је туђа кожа на пазар. Они, коју су извршили ту подмуклу операцију, требали су да знају да се она тиче Црне Горе, најмање да кажемо, колико и њих. Нешто, што је у тијесној вези са душом и срцем њенога народа, учињено је без њенога знања и без споразума с њоме.

Ко сад да стиша и умјери огорчење Црне Горе? Ко да уведе страшну бујицу народнога гњева у корита, којима ће тећи мирно, не правећи ниједне штете? Тешко је наћи такву силу и такав ауторитет, који би се сада могао испрсити испред народнога огорчења и рећи: стој! Тешко се насупрот ставити цијелога једнога народа, који је изненађен, увријеђен и раздражен, те је својим осјећајима дао видна израза. Колико мука мора да поднесе, колико вјештине, присебности и мудрости мора да има управљач таквога народа, да би га стишао и сачувао да у праведноме огорчењу не учини нешто, што би због пренапљености могло донијети какву штету! Видјели смо у пријестоници нашој ону вулканску ерупцију народнога гњева у виду демонстрација; видјела се и оншта воља, да се прекораче и границе допуштенога ради јаснијега показивања нерасположења према онијема, против којих је ускипјело огорчење, и сад треба видјети и ту надземаљску силу, која би до потпуности свему томе могла обилежити границе хладних

високих рачуна и даљих државних интереса.

Црна Гора није крива, што је подмуклошћу извршења чина анексије доведена до искушења. Она је дуги низ година била коректна према онијема, који су то учинили. Њихова је дужност била, да претходно добро размисле, да ли ће Црну Гору и њен народ смјети овако изненадити и преварити и тијем је оспособити за одмјеравање свога бола и гњева. Црна Гора зато не може бити одговорна ни за пошљедице таквога поступка. Извршиоци анексије могли су да знају, да народ Црне Горе неће бити равнодушан према томе чину. Они су требали да се постарају, да прије приступања остварењу својих намјера нађу неки начин, којим ће Црну Гору учинити приправном за један њој тешки удар у њен живац, па би онда могли очекивати, да осјећај њеног огорчења неће раскидати везе обзира. Овако, пошто нијесу тако поступили, треба сами да одговарају за пошљедице. Ко први безразложно поруши мир и раскине утврђене везе, сам носи и пуну одговорност.

„Живјела Србија“

Тако је увикнуо Господар и Књаз Црне Горе у четвртак послјеподне, кад је грађанство града Цетиња послјеподне збора, на коме је осудило отимачину Босне и Херцеговине, дошло пред двор да тражи да га води у рат за српске земље и српско право, стављајући му на расположење своју крв и свој иметак. Потресен и иначе до дна душе црном вијешћу о анексији и тропут пожртвовањем својих свагда вјерних Црногораца, он је из све душе и громким гласом, да се је на далеко чуло, кликнуо: „Живјела Србија!“

Свијет је громогласно одговорио — Живјела!

Више но дуге бесједе, више но ма какви дуги говори у данима кад душа говорникова тече као мирна ријека, казују ове двије ријечи, изговорене као да их је вулкан из себе избацио.

У тим двијема ријечима проломил се опет на површину она стара љубав, коју су немили догађаји пошљедњих дана немилице у њему угушивали. Он ју је у њедрима гајио, на њој се гријао, с њом се у мислима често разговарао, али ју је морао чувати од удараца немилосрдних људи, изгубљених синова српских, који у објести својој ништа друго нијесу знали но да је отровним стријелама гађају. И чувајући је, заклоњена бјеше од очију свијета.

Сад ју више није могао задржати у грудима. Поражен неправдом, која је учињена Србији и Црној Гори, с њима и цијелом српском народу, а жарким родољубљем својих вјерних Цетињана изазван, он је нашао само двије ријечи, које су му у души најмилије биле, и њих је изговорио с одушевљењем.

У тој је тренутку отурио испред себе гњев праведнога огорчења и све ситне обзире, опростио је заблудјелим српским синовима који нијесу знали шта су радили, и душом својом виноу се под небо братске Србије да је поздрав и да је загрли.

У тим двијема ријечима исказан је и сав програм Његовога даљег осјећања, мишљења и рада. Тако, без ситничарења, пружа руку и срце само једна витешка душа, велика у схватању своје дужности према потлаченом Српству, рањена дубоко стријелом непријатељском, која је пробила Босну и Херцеговину. Без претходних погодаба и дугих преговарања он је наслонио срце своје на срце Србијино, стопио је своје осјећаје с њеним и пустио је да два срца подијеле братски несрећу и бол, које су Српство снашле. Нема сумње и српски народ из Србије ће се витешки одазвати и учинити из своје воље све оно, што витештво налаже да се несрећне несугласнице пошљедњег времена изравњају.

А Србији је кликнуо Господар, јер она није крива. Криви су пролазни људи, који су своју дужност малоумно и неродољубиво схватили. Па и ако је одговорност и даље на њима остала, и ако ће величину гријеха њиховог у овим тешким данима по Српство историја праведно одредити, Србија је остала свијетла а њен добри народ Црној Гори недужан, те је Господар Србији и могао кликнути — Живјела!

Јест живјела! Кличемо то и ми. Живјела Србија, и дао би Бог да бар оцад увиди шта јој ваља радити. Ова голема несрећа, која је задасила и њу и нас, нека је поучи, да двије слободне земље Србине не смију ни једнога дана силазити с куле мотриље, с које гледају Српство и стражаре над његовом судбином. Црна Гора и Србије су двије земље, али један народ, једна душа и једна снага. Вазда будне нека се опасују за орјашку борбу, јер су доведене на раскрсницу: бити или не бити!

Унутрашња политика

III.

Sieys: „Ви хоћете да будете слободни, а не умјете да будете правични“.

То је давно речено, али истина за сва времена и све прилике, и важи као да је речено јуче.

(Ми сад улазимо у важније подробности једне добре унутрашње политике).

Слобода без поштовања права другог не може да постоји. Слобода је у томе, не сужавати слободу другог. Тражити слободу да би се погазило право и слободно кретање ближњег — није слободоумље, него жудња за тиранисањем, за апсолутним владањем нао другима.

У Српству махом ово слободоумље цвјета. У Србији, на примјер, одузели су апсолутну власт од Краља, да би је вршиле странке једна над другом, по реду како би им власт долазила. Према томе, слобода постоји само за оне, који су на власти. Сви остали су под апсо-

лутизмом, и с правом грађана другог и трећег реда.

Слобода може постојати само тамо, гдје се правда врши. Обрато, у вршењу правде, једнаке за све, слобода је. Можда не онаква слобода каква би се желјела, али свакојако боља и већа и од највеће слободе, која се примењује неједнако и у којој нема правде.

Из овог само од себе шљедује, да добра унутрашња политика у првоме реду захтијева правду. Паметан управљач унутрашњим животом народним прво ће захтијевати од органа власти да буду до крајности сајесни и правични у вршењу закона и службе. То је први ред камена, који се полаже у темељ једне добре унутрашње политике. Није бадава народна мудрост рекла: Правда држи земљу и градове.

У овоме погледу много се у свијету гријешило и гријеша. Многе владе нијесу умјеле себи да објасне, откуд толико незадовољника и опозиције спрам ње, а да би боље загледале и да су боље разумјеле народни живот и психологију масе нашле би, да је то дошло махом са неправде коју њихови органи у народу врше. Ми не говоримо само о оној неправди, која се другим именом зове и незаконитост. Има правде, која није записана ни у један законик, и шљедствено има неправде, која не потиче од непоштовања закона. То су махом они примјери у животу, гдје се власт и народ додирују ван службености. Ти су додири чести и многобројни, и теку као велика и вјечита ријека. Ту, у тим додирима, држањем својим органи власти много гријеше и тим гријешенима својим рекрутјују режиму и влади много противника. Није довољно бити само правичан и законит у служби, него бити исправан и ван ове. То је оно што кажемо, бити праведан и mudar. Човјек је само извјесно вријеме у служби, а већи дио дана је грађанин. Али, и ако је по изгледу грађанин, он не смије ни тренутка заборавити да представља државну власт, и у онхођењу и суђењу ваља му пазити да не навуче на себе ниједну гњев, ни завист, ни жалбу, мржњу или презрење. Има људи, који воле да намећу своје господство, да презиру оне који су нижи, да отурују који им прилазе, да гордошћу досађују свима и свакоме, да увредама раскошно размахују на све стране, на можда још и неуредним и неваљалим животом да дају за примјер грађанству и омладини — ти људи нијесу да буду власт; ти људи стварају незадовољства на и опозицију, без које се може бити. Јер шта је унутрашња политика у ствари? Она је васпитач народни; она је политичка Педагогија, која народ васпитана; она је за то и мудрост. Власти су органи те политичке Педагогије, и оне ако не врше правду и закон, ако у онхођењу и држању свом нијесу у свему добри примјери и учитељи народни, унутрашња политика, ма какав мудрац њоме руководио, промашава циљ.

Са разлога, које смо овдје навели, за народног старјешину често је далеко подобнији mudar човјек из народа, ма и мање учен, но

онај са докторском титулом који ништа друго не зна до што је у школи научно, па се само господски бацака и кревели, губи у неблесним пасијама, презире, отурује, врши ђефове, издира се на народ и лошим примјером развраћа што је чедно, и тјера у незадовољнике који се не дају развратити. То је она наопака школа, која у земљи ствара незадовољство и која тјера незадовољника да у свом отпору влади и режиму — јер он своје незадовољство на њих преноси — прелази границе корисне и мудре опозиције и постане пријемљив за деструктивна учења, која нам долазе са запада и сјевера Европе.

Прије, него што пријеђемо на тему о субјању духовних зараза, којима постају овакви незадовољници доступни, да кажемо опет, и то да нагласимо: темељ добре унутрашње политике јесу мудре власти, правда и вршење закона са највећом савјесношћу. Тиме се сузбија незадовољство у самој земљи, и тиме се предупређује, да у земљи буде много незадовољника, уједно с тим онемогућава се да незадовољство набуја тако, да његови носници буду расположени за пријем разорљивих приповиједи и недонунтених покрета.

Сасвим без незадовољника земља не може да буде. Сен Жист је умјесно рекао: „Не може се народом управљати, а да се не чине неправде“. Те су неправде нехотичне, и у томе је њихово оправдање, те отуда и поред највеће савјесности мора бити незадовољника у земљи. Али, кад се стално на томе ради, да нехотичних неправда буде што мање, или бар да их не буде више, и незадовољство дочази брзо до својих граница. А у тим границама може се тријети. На томе има вјечито да ради добра унутрашња политика.

Ми нећемо да будемо теоретичари и оптимисте па да не допустимо, да ће и поред оваквих власти навала разорљивих утицаја и проповиједи са стране наћи улаза у народ, али је поред свега нашег признања неоспорна истина, да ће им улаз у земљу бити веома отежан, а освајање терена веома споро.

Добра унутрашња политика мора умјети и тој најездни изићи на мегдан. О томе у наредном чланку.

Хроника

Србеније о анексији — Како правдају анексију. Једна мала прича.

„Србеније“ о анексији. „Србобран“ дошло је чланак под насловом „Кружни догађаји“, у коме је говорио о прогласу Бугарске краљевине и о анексији Босне и Херцеговине, али са равнотушном, са којом је писао о Кореји, кад су је заповиједи Јапаници. И бар се заљубљују кад пишу јачи ветрови, али душа овога Србеније и „Србобрана“ ни да макне колико мигаре ужом кад је све Српство шињило суја анексије.

Да је требало кидисати на Црну Гору и њенога Господара — ха, како би му се и девето срце у грудима разиграло. Овако, шта је било? Ништа. Аустро-Угарска прокламовала нешто мало анексијине.

Ситна посла. И новосадска „Застава“ проговорила је о Бугарској краљевини и о анексији Босне и Херцеговине, али у тону који је миладити корјен (да се аритметички изразимо) онога жарког темперамента, којим је писала противу неког патријарха Бранковића и Црне Горе, и којим се је борила за народне фондове.

Бадава, што ти је српска свијест!

Како правдају анексију. Бечки листови на чудноват начин правдају анексију Босне и Херцеговине. Они веле, да је Аустро-Угарска повриједила Берлински Уговор зато, што га је повриједила и Бугарска, прогласивши се независном и краљевином! Да није Бугарска онако учинила, не би ни Аустро-Угарска извршила

анексију. Смјешан разлог. Зато што мала Бугарска вршења Берлински Уговор, мора исто то да чини и једна велика држава. Аустро-Угарска је једна од творца Берлинског Уговора, и она је дужна да га чува од поврета ма с које стране биле чињене. Она се не може правдати, кад повреду сама врши, тијем, што је сличну повреду раније учинио неко слабији од ње, коме је она у могућности да забрани такву радњу. Логично излази, да неће с правом моћи закратити исту таку радњу ни другом, који последије буде покушао да је изврши.

Једна мала прича. (Мјесто одговора мостарском „Народу“) Била су два чанка: један пуи, други празан. Један је био у Београду, други у Цетинју.

Дошетапа симпатија мостарског „Народа“ и стала међу њих. Дошетапа и на оба погледала.

Одлучила се за пуи чанак. Дошетапа сад симпатија новосадске „Заставе“. Дошетапа и погледала оба чанка.

И она се одлучила на пуи чанак. Исто се тако дошетапа и симпатија „Србобранова“, па се и она одлучила на пуи чанак.

И одлучивши се за пуи чанак, нападоше душмански празан. А гдје је празан чанак и стекао пријатеља код „поштене“ југословенске штампе, како то слатко тепа мостарски „Народ“!

Али нијесу они сами; има још некога који сачињава југословенску штампу.

Тако је последије њих дошла симпатија „Браника“. Дошла и погледала оба чанка. И заставши мало, одлучила се за празан чанак.

Дошла последије симпатија београдске „Правде“. Дошетапа, погледала и одлучила се такође за празан чанак.

Дошетапа за тијем симпатија „Видела“. Дошетапа, погледала и одлучила се за празан чанак.

Дође последије симпатија „Вечерњих Новости“. Дође, погледа и стаде уз празан чанак.

За њима дођоше симпатије „Београдских Новина“, „Трубе“, листа „За Отаџбину“ и „Занатлијског Савеза“. Дођоше, погледаше и одлучише се за празан чанак.

Дођоше симпатије „Одјека“ и „Српске Заставе“ и не одлучише се ни за један. Тако исто „Slavenska Misao“ и „Nase Jedinstvo“ одабраше празан чанак.

Сви они по мостарском „Народу“, представљају „непоштено“ југословенску штампу. Непоштено, јер су се дали поткупити правним чанком, док су они пришли првоме само из поштења, тврди према држиме златног телета.

Бог држи увијек с јаким баталјонима — рече, чини нам се, Наполеон. То се сад има допунити новом поштом: Симпатије „поштене“ штампе држе увијек с пуи чанцима — рече мостарски „Народ“.

И наравно, са поштењем, пуи чанком и симпатијама иде упередо и истинљубље и „културни и цивилизовани начин кампање“, који „Народ“ за себе задржава и који је толико пута бруталношћу својом и измишљотинама на Црну Гору посвједочио.

Живијела српска свијест! Тако нам треба у овим тешким данима.

Страна политика.

Проглас бугарске краљевине извршен је у Трнову, старој бугарској пријестоници, а у цркви св. Мученика, коју је саградио цар Шишиман последије побједи над Бугарима.

Проглас о анексији Босне и Херцеговине није извршен ни у каквој цркви, јер Бог не треба да зна и за такво дјело.

И ако је свему свијету јасно, да је и једно и друго извршено по претходно углављеном договору у Будимпешти, гдје је Књаз Фердинанд, сада Краљ, дочекан у тријумфу, ипак аустро-угарски листови изговарају се, да је анексија морала бити, пошто је Бугарска прогласом Краљевине поцијепала Берлински Уговор!

„Нова Слоб. Преса“ умује опет друшћје Вели, да Цар и Краљ Франц Јосиф има у својој дугој титули и титулу Краља Јерусалимског, али му та титула не даје никаква права на Јерусалим. Исто тако и Султан има титулу суверена над Босном и Херцеговином, али нема фактично никаква права. Превиђа, да Цар и Краљ над Јерусалимом није имао никаква права, па да му је оно привремено одузето,

а да је Султан по Берл. Уговору имао права, које му је Аустро-Угарска сада одузела.

Подјелили улоге. Док Бугарска и Аустро-Угарска, на које се је угледала и Грчка, здипљавају, ортак иде код ограбљеног да га тјери и да му „пријатељски“ препоручује да сједи с миром, да се не брани.

Тако јављају страни листови. Немачка је уложила све своје силе у Цариграду да Турска на толику отимачину не мрдне ни прстом.

Лијена подјела улога, а још љепша посла ако Турска послуша. Него, као да ова слабо мари за такве пријатеље. Како неки листови јављају, Турска сматра проглас бугарске краљевине за повод рату — ако низашта друго, то да врати Источну Румелију.

Бугарска се оружа и готова је да прими рат. Позвала је све резерве. У Цариграду се држе министарске сједнице које трају читаве ноћи. И Турска се мобилизује.

Аустро-Угарска воли да мало иронише у овим озбиљним временима. Предлаже Турској, ако мирно пристане на анексију, поклонити јој ново-назарски санџак. Чудо како јој није поклонила и Цариград!

И Србија је позвала своје резерве. Биће не све, него само из београдског округа, пошто је ушљед маневара Београд остао без војске, а демонстрације су на дневном реду. Једно да сачувају драгоцјено спокојство аустро-угарског посланика и његовога персонала, а друго и да се не би демонстрације, другом намијењене, извргле да благодаре неким на њиховој славној српској и националној политици.

Српска влада, како чујемо, упутила је силата потписницама Берл. Уговора протест противу анексије. Затражила је компензацију. У државним благајнама, јавља дописник бечке „Пресе“, има 20 милиона тотовине.

Не чудимо се тим милионима, него се чудимо, кад их ја брже дописник пребројао. А да има, вјерујемо. Србија није сиромашна земља.

Хтједосмо рећи и: нова европска комедија, па се тргосмо. Није комедија, него конференција. Конференција заступника свих сила потписница Берл. Уговора.

Предлажу је неке силе да ревидирају Берл. Уговор, а то треба читати: да благослове и кодификују шта је ко у овој јагми зграбио. Јер шта би друго ту имали радити? Да врате Босну и Херцеговину у стање прије прогласа анексије, а Бугарску у стање прије прогласа Краљевине, као и Крит прије сједињења с Грчком, то је немогуће. И зашто конференције, кад су многе силе прије тога конференсале и пристале на овај грабеж?

Искрено протестира само Енглека. То за то, веле аустро-угарски листови, што је политика Краља Едварда овим грабежом претријела пораз.

Француски листови протестирају само на пола уста.

Србија је уложила протест код великих сила противу анексије Босне и Херцеговине. Такав један протест имао је да уложи и код бечке владе српски посланик г. Ђорђе Симић. Кад је своју мисију имао да испуни, одговорено му је: Аустро-Угарска такав протест не прима, јер Србија нема права да протестира.

Бугарска независност и краљевина

Последње устанка у Босни и Херцеговини у Бугарској је 1876. год. букнуо устанак, али је он брзо угушен. Како је пријетила опасност да се устанак не обнови, па конференцији великих сила у Цариграду одлучено је, да се у Софији и Трнову поставе за гувернере Христијани, да би се тамошњи живаљ задовољни. Порта је ово ријешење одбила, ушљед чега је дошло између Русије и Турске до рата, који је Бугарској 1878. год. на Сан-стефанском конгресу дошло аутономију под вазалством Турске. Те године је Бугарска и устав добила.

Задобив аутономију, Бугарска је радила на томе да присаједини себи Источну Румелију, у чему је и успјела последије буне у Пловдиву, када је присајединила и Румунију себи и поред тога што је Енглека томе била противна. Г. 1886. је и Турска ово присаједињање признала у толико што је бугарски књаз постављен за генералног гувернера Источне Румелије.

Од тога је Бугарска непрекидно радила на томе, да постане независна, а у последије врјеме је настојала да се прогласи независном краљевином.

Када је дошло до конфликта између Турске и Бугарске због непоштовања бугарског агента Гешова на ручак код турског министра спољних послова, у Бугарској је поново истакнута тежња за проглашењем независне краљевине. У томе је дошао и други спор са заузимањем источне железнице, коју је Бугарска приграбила од аустро-немачког друштва и огласила је државном.

У томе је дошло и прокламовање Бугарске независном краљевином.

О проглашењу независности и краљевине дошли су овч телеграми.

Трново. — Јуче, 21. ов. мј. дошао је нарочитим возом књаз Фердинанд са књазинjom и свима министрима. Одмах по доласку књаз је прогласио Бугарску независном краљевином. У народу силно одушевљење.

Софија. — Вјест о проглашењу Бугарске краљевине произвела је силно одушевљење. Из унутрашности стижу непрекидно телеграми захвалности.

Будим-Пешта. — И поред свих деманција и опроругавања са владе стране, уздирени су сви добро упућени политички кругови, да је проглашење независности Бугарске у најгешови вели са скорашњим прокламирањем анексије Босне и Херцеговине.

Цариград. — Кад је званично овамо јављено проглашење Бугарске краљевине, састао се министарски савјет, да вијећа о положају те да заузме становиште према својеволјном проглашењу независности вазалске књазевине.

Радикално-конзервативски листови захтјевају од владе да енергичним мјерама поступи према непослушној вазалској књазевини. Неки нарочито захтјевају, да се Турска зарати са Бугарском.

Париз. — Проглашење Бугарске за краљевину оштрину дипломатију није изненадило. Обавијештени кругови држе да је аудијенција аустро-угарског посланика Кебенхилера, кад га је предједник Фалтијер примио, у вели са проглашењем краљевине.

Цариград. — Гласови, да је Бугарска проглашена за краљевину, неугодно су примљени. Порта је послала у Солун и у Дреничине велико појачање.

Софија. — По наредби министра финансија неће се издати септембарска месечна исплата Турској за Источну Румелију.

Софија. — Војнички и ливачки кругови изјављују, да никакве промјене неће бити сад у војсци, није се намерана ни мобилизација ни појачање појске на граници ако не буде каквих сукоба.

Анексија Босне

Прокламација анексије

Беч. — Прокламација, упућена народу босанско-херцеговачком, вели кад су трупе аустријске ушле у земљу прије тридесет година, народ је видно да су оне дошле као пријатељи, са тврдом вољом, да поправе зла од којих је народ страдао. То је обећање и остварено. Влада се постарала да се народ доведе до срећније будућности; сигурност и ред се утврдише трговина процвјета, просвјета напредује и прва је задаћа да се и унапријед иде тијем путем.

Стога је владар и одлучно да дадне народу још један нов доказ поверења увођењем уставних уста-

нова, које су неопходне да би законски положај тих двију земаља био јасан, а не двосмислен. Због тог разлога и прожман успоменом веза, које су у старо доба постојале, владар простире своја суверена права и право наслѣдства на Босну и Херцеговину. Нови ред биће загарантован просвјетом и благостањем. Влади ће бити сврха слобода свакога појединца и благостање свију.

Својеручна писма упућена Беку и Векерлеу садрже наређења Франц Јосифа истима да донесу парламенту односни пројект.

Званични ће лист добијети сјутра текст својеручних писама упућених министру иностраних дјела Еренталу, министру Буријану, Векерлеу и Беку.

У својеручном писму упућеном Еренталу Цар вели:

Прожман непоколебљивим упоређењем, да узвишени политички и просвјетри циљеви, због којих се аустро-угарска монархија примила окупације и администрације Босне и Херцеговине, и да успјеси администрације постигнути са тако тешким жртвама, не могу бити на крају крајина осигурани до једино увођењем уставних установа, које одговарају њиховим потребама и које су неопходне за стварање јасног, а не двосмисленог положаја тију двију земаља. Ја међем право владања на Босну и Херцеговину и у исто доба и право наслѣдства моје куће у тијем земаљама. А да би доказао да су ме мирољубиве намјере руководиле да предузнем ту одлуку, то наређујем у исто вријеме да трупе моје војске напусти Ново-Пазарски санџак.

У упућеном својеручном писму Буријану, наређује му се, да обнародује прокламацију упућену народу Босне и Херцеговине и износи се воља царена да се становницима Босне и Херцеговине грађанска права даду и осигурају потпуно; лична слобода, вјероисповијести, сигурност, част, обичаји буду чувани, право кретања, тајна писма, које су већ и сад строго нажене, суђење надлежних судова, право молбе, право удружења, буду стављене под искључиву законску заштиту.

Прожман убјеђењем, да увођење уставности изискива просвјетљеност народа, да ушљед потребе очува успјешног признатих грађанских права и оних која се има признати такође, ја наређујем, да потребе народа у вези са администрацијом земаљских послова буду задовољне представницима провинција, у облику којим би се штедили услови вјероисповијести и друштвени положај народа. Представничко тијело, које се има образовати на основи представничтва интереса, мора што је могуће бити вјернија слика народних вјероисповједних политичких услова земље. Становници вароши и селских општина могу бити заступљени у срезовима. Бирачи морају гласати у сваком срезу (курија), подијељени према вјероисповијести, како би очували не само сагласност између вјероисповијести, него да би свака вјероисповијести имала сразмјеран број представника.

Наређујем вам да што прије поднесете пројекте који се имају хитно израдити у смислу тих начела те да би нов устав тих земаља могао што прије ступити на снагу.

Митинг у Биограду

Биоград. — Пошле подне био је митинг, на коме је присуствовало 20.000 лица; држани су многи говори, који су одушевљено поздрављени; викало се: живјела слобода, српских земаља Босне и Херцеговине, доље Аустро-Угарска,

доље Бугарска, рат Аустро-Угарској!

Митинг је једногласно усвојио резолуцију да Србија и српски народ морају бити спремни на отпор, који је погнуто законит. И ако силе потписнице буду усвојиле повреду Берлинског Уговора, то Србија неће учинити никада. Митинг је позвао владу да предузме најенергичније мјере.

У тој сврси грађани Биограда јој међу на расположење живот и имања у име цијелог српског народа.

Затим је митинг, носећи српске и турске барјаке, отишао пред министарство иностраних дјела, гдје је и предао резолуцију.

Лондон. — Отправник послова Бугарске званично је саопштио министарство иностр. дјела енглеском о проглашењу независности и додао је, да његова влада не жели рат, јер су њене намјере потпуно мирољубиве.

Биоград. — Министарски је Савјет одлучио да се не прекидају маневре код Сопота. Краљ је отпутовао јутрос на маневре. Званични лист доноси указ, којим се потребан број резервиста позива на маневре.

Турци о анексији

Цариград. — Послије подне биле су манифестације пред посланством енглеским, француским, руским и грчким.

На великом митингу пред министарством војним донесена је резолуција да Porta мора дипломатским путем чинити, да очува интересе империје.

Беч. — „Фремденблат“ јавља, да мјеродавни кругови у Цариграду мирније посматрају нови положај на истоку; изгледа да се у тим круговима и не помишља на могућност ратног сукоба; очевидно се подлаже нада у посредовање велесила, од којих се очекује да ће сачувати права Турске.

Цариград. Из вјеродостојног извора дознаје се, да су вијести листова о мобилизацији турске војске потпуно неосноване. Рјешење министарског савјета донесено у понедељник у вече о дјелимичној мобилизацији, није још санкционирано, и може се по свој прилици сматрати као одложено.

Србија о анексији

Биоград. — Скупштина је сазвана у ванредни сазив за 27 септембра о. г.

Биоград. Вијест о новом стању у Босни и Херцеговини произвела је дубоки утисак. У народу је велико врење, вође свију партија, а тако исто и све новине од јутрос једногласно изискују енергичне кораке у корист Срба у Босни и Херцеговини, а против Аустрије, како би се произвело посредовање Европе. Млађи елементи траже енергичне поступке, док други савјетују да се сачека држање велесила. Владини кругови изјављују, да ће Скупштина у суботу добијети дефинитивно ријешење свију питања.

Биоград. У ноћи упућеној силама потписницама берлинског уговора, влада протестира на основу 25. члана берлинског уговора противу присаједињења Босне и Херцеговине Хабсбуршкој монархији.

Биоград. Владина нота којом се протестира против анексије Босне и Херцеговине, и тражи накнада за Србију у случају да се не би могла успоставити одредбе берлинског уговора, наишла је на велике несугласности, јер се у томе види само обичан протест против анексије тих земаља.

Биоград. „Самоуправа“ доноси да нота владе српске, којом се про-

тестира против анексије Босне и Херцеговине, није задовољавајућа, јер Србија не треба, напомињући о накнади, да пробуди сумњу народа у Босни и Херцеговини.

Пошто је „Самоуправа“ такође орган старих радикала, најјаче политичке странке, то изгледа да је кабинет Велимировића уздрман.

Биоград. Данас је велика маса народа покушала да продре у здање министарства иностраних дјела, али су је спријечиле жандармерија и ватрогасци, а затим је један батаљон пјешадије заузео министарство и раићерао свјетину.

Биоград. Војска се је послје подне повратила са маневара и одушевљено је поздрављена од становништва. У вече су огромне масе народа пролазиле улицама вичући: живио краљ, живио престолонаслѣдник, живјела војска, доље Аустрија!

Велика се маса свијета окупила пред Дворцем, захтијевајући да се Краљ појави. Краљ и престолонаслѣдник изашли су на балкон, и одушевљено су поздрављени. Краљ је рекао: Браћо, дубоко сам дирнут поздравима, које ми чините, будите убјеђени, да ћу с мојом владом учинити потпуно своју дужност, а сада вас молим, да се мирно разиђете.

Народ је Краља поздравео клицањем: Живио и затим се мирно разишао.

Велике силе и анексија

Колоњ. — По депеши из Берлина, велесиле нијесу признале Бугарску за краљевину.

Будимпешта. Отворене су делегације: аустријска је изабрала за председника Модејског, а угарска грофа Зичија. Цар је на подне свечано примио обје делегације. Вијести о војничким мјерама које је предузела или ће предузети аустро-угарска потпуна су неосноване. Кретање монитора се има приписати једино војничком вјежбању.

Лондон. „Рајтер“ јавља, да је енглеска влада савјетовала Србији, да се умјерно влада у свом личном интересу и држи исправно.

Словенство

Пренос Жолкиевског. Знаменити полски војсковођа Станислав Жолкиевски пао је 1620. г. на Дњестру противу напале татарско-турске и тамо је сахрањен. Сада јављају из Пољске, да су његови посмртни остаци пренесени у Жолкиев.

Дар руског цара. Руски цар Никола даровао је 15.000 рубаља за побољшање хране сиромашнима, којима пријети опасност од колере.

Опструкција у Сабору. Због вандалског држања Нијемаца противу Словенаца, у горничком сабору су Словенци предузели опструкцију, те је седница морала бити распуштена.

Штрајк ђака у Петрограду. Петроградски ђаци објавили су штрајк и ријешили да не посјећују часове, али у томе нијесу солидарни, јер је један дио ђака томе штрајку прогибан, те ће и штрајк безуспјешан бити.

Словенци и Нијемци. Сви они Словенци, који су предводили демонстрацију у Севинци противу Нијемана, кажњени су затвором. — Официрима у Љубљани забрањен је сваки додир са Словенцима, који су предводили демонстрацију.

Српство

Избори у Далмацији. У селским општинама у Далмацији почеће у понедељак избори т. зв. бираних бирача, који имају да бирају посланике за далматински сабор. До сада је већину у сабору имала Хрватска Странка. Она је имала 26 посланика, прваши 3. Срби 6, и Талијани 6, те су мисли да ће и ови избори дати исти резултат само с том разликом, што ће хрватска странка изгубити неколико посланика у корист својих дисидентна и праваша, па, можда, и једног напредњака. Срби би имали неколико посланика више, да је било међу њима слог.

али су раздробљени и без икакве организације. Два би посланика добила само у околини Шибеника, да су примили понуду Хрвата, али они се заведоше за Талијанима, те неће са Хрватима споразумно изаћи.

Посвећен. Нови српски патријарх у Ср. Карловцима, Лукијан Ђегановић, посвећен је за патријарха.

Градоначелник у Митровици. За градоначелника (предједничка општине) у Митровици, у Српјему, изабран је Србин Тоша Василић, трговац. И његов претходник, пок. Тира пл. Милекић, био је такође Србин. У Српјему су у свима неким мјестима предједници општине Срби.

Црна Гора о анексији

Глас о анексији Босне и Херцеговине муњевитом брзином је прелетео кроз цијелу Црну Гору, црнели и жалостели цно народ, који је још и сада дубоко потресен под силним угњатањима, које је на њега оставио злом удегу српског племена. Тај који глас дубоко је потресао и ожалостио цијело Српство, али је на народ у Црној Гори учинио најдубља утиске. То је и са свим природно. Црногорци су били у непрекидном додицају са тим земаљама. Они су најдроготнију крв дали за те земље, а по Херцеговини су покосили хиљадама пригварених бораца, који су пали у одбрану оне земље од туђинске најезде.

Из догађаја, који су се развиле на глас о анексији Босне и Херцеговине по цијелој Црној Гори, најбоље ће се видјети како је овај зли удег одјекнуо у нашој огаџбини.

Митинг на Цетињу

Чим се на Цетињу чуло за анексију Босне и Херцеговине у грађанству је настало велико узбуђење. Они су остављали своје послове и радње и пунили су улице цетињске. За трен ока празан простор пред Зетским Домом био је прекривен силним свијетом. Окупљени у гомилама грађани су се разговарали о овоме злом удегу српског племена и договарали шта ће да чине. Раздражење и узбуђеност све је више расла. Забринута, туробна и очајна лица постепено је обвјетала раздраженост и узбуђеност. Врило је као у кошници. Са свију страна гомилао се свијет....

Пред Зетским Домом стављен је сто, који је имао да замјени трибину, а крај њега се лепршала српска тробојница и турска застава.

Митинг је отворио г. Јанко Спасојевић, предједник Цетињске Читавице говором, којим је осудио коначно присаједињење двију српских покрајина Аустро-Угарској и позвао грађане да буду мирни и да стегну своја срца према овој неправди. Говор је његов прекидан и протраћен бурним клицањем и силним уличницама, који су одјекивали преко голих врлети, које се над Цетињем надносе.

Г. Марко Томовић, је затијем предложио ову резолуцију:

„Грађани црногорске пријестонице, поражени нечувеним историји свијета насиљем, које је од стране Аустро-Угарске монархије извршено над јединим великим дијелом Народа Српскога тијем, што је Босна и Херцеговина на основу фиктивног права угарских краљева присаједињена реченој монархији, а противно одредбама Берлинског Уговора, — окупљени најодлучније осуђују овај двачлани поступак, недостојан културног народа, културне земље и културног доба.

Цетињско грађанство позива Владу Књажевине Црне Горе, да најенергичнијим путем стане на браних угрожених права Српскога Племена, да не допусти овај смртносносни удар политичком животу Српскога Народа.

Грађани црногорске пријестонице увјерени су, да дијеле мишљење читавога народа, кад од Владе Књажевине траже неодложно извођење горњих захтјева, а у циљу том стављају на расположење Влади Књажевине своје животе, које нијесу никад жанили за слободу и права Српскога Народа.

Црногорци су од Косова гинули за слободу не само своје уже Огаџбине, него и свијех дијелова српских, па и данас грађани црногорске пријестонице позивају Владу Књажевине, да у оном за Српски Народ судбоносном часу позове братски народ Краљевине Србије, с којим су Црногорци увијек готови да у заједници проију и пошљедњу кап своје крви, ради задовољења својих увиријетних осјећаја“.

Резолуција је попраћена бурним одобравањем и цно се скуп кренуо пред Дворцем Господара, гдје је приредио овацце.

Исте так у прирђене су овацце и пред Дворцем Престолонаслѣдничковим, ода-

кле се кренуло руском посланству, гдје је у име сакупљеног грађанства г. Јован Хајдуковић, умолио секретара руског посланства, г. Штајна, који је са госпођом на степеницама био, да буде тумач њихових осјећаја код своје владе и да је умоли да посредује, да се српско племе не потискује и угњетава, нашта је г. Штајн дао увјерења да ће посредовати код своје владе, захваљујући се уједно на симпатијама грађанства према братској Русији.

Пролазећи крај турског посланства, грађанство је приредило овакве, нашта се појавио и г. Беки Беја и захвалио, а драгоман посланства г. Шарл ефенди отпоздравно их је ових говором:

„Господо,

Сретним се сматрам што је у овој прилици у дио пало да вам будем тумач ричи Њ. Пр. Госп. Беки Беја, мог шефа: Господо,

Дубоко дирнут исказима ваше симпатије захваљујем вам најсрдљивије.

Са радошћу вам констатујем да веза чврстог пријатељства између наша два јуначка народа још увијек постоји, те с тога изјављујем вам још једном из свег срца ускликом: Живјели!”

Одатле су се кренули пут аустриског посланства ради демонстрација.

Видећи силно узбуђени свијет, полиција је страхувала, да разјарено грађанство не пређе границе и не настане на посланство, те је већ била издала наредбу, да се долазак посланству пресјече, али како у томе није успјела, грађанство је продирало све даље.

Као силна бујица свијет је наваливао све ближе аустриском посланству, али на самом домаку посланства, војска је била заносјела пролаз, те је одбила навалу и на тај је начин спријечила даље продирање.

Како се грађанство од војске није могло никакo да приближи посланству, кренуло се на траг, демонстрирајући противу анексије.

Пред самим двором се зауставило и ту приредило бурне овације Књазу Господару, који је изашао на балкон и отпоздравно их.

Књаз Господар је раздражени свијет умиривао се саветовао, да се примири завршујући:

„Живјела Русија! Живјела Србија! Живјело српски народ!”

Силном одушевљењу није било краја. Цијело Цетиње се проламало бурним усклицима и околна брда су тунџела од громогласних усклика...

Демонстрације и манифестације

Започете демонстрације и манифестације у сриједу, продужавале су се и сјутра дан.

Како је аустриско посланство била опколила војска и чувала, свијет се за неко вријеме затарио и како је видио да је у четвртка послјег подне војска испразнила улицу и стражари око посланства, очас се окупио пред посланством и стао да демонстрира противу Аустрој све до год га војска није потиснула.

Демонстранти су од посланства кренули главном улицом пјевајући разне патриотске пјесме и упутили се пред Дворца Књаза Господара. Ту су се сусрели са другом групом, која је такође манифестирала пред Двором и кретала на Обилићеву пољану.

Када су изазвали Књаза Господара да изађе пред Двор са Књазом Мирком и Књазом Петром у име грађанства поздравно Га је г. Милосав Дедовић, за тим г. Ристо Рундо, трговац.

Књаз Господар их је умиривао и саветовао да се развију, увјеравајући их, да ће чувати образ као и до сада.

„Живјело Господар! Живјело Српство! — одјекивало је и демонстранти се упутише пред Предстононашљедников Двор.

При пролазу крај бугарског посланства, демонстрираше, а пред посланством Краљевине Србије приредише овације.

Враћајући се поново крај посланства Србије, на коме се депршла српска тробојница са државним грбом, пошле одушевљених овација и усклика: „Живјела Србија! Живјела браћа из Србије!”, дограбисше заставу, узеше је међу собом и са црногорском војном заставом кренуше се главном улицом силно одушевљени.

Бурно клицање и одушевљени узвици нијесу престали: све док се не зауставише поново пред аустриским посланством, гдје демонстрираше тако, као да желиху сву своју огорченост и раздражење да искали пред представником Аустрој на Цетињу.

Војска их је опет потисла, а на канцеларији посланства прснуше стакла на прозорима.

Са заставом Краљевине Србије и црногорском војничком заставом на челу демонстранти наставише кроз цетињске улице да демонстрирају.

Грађанство је био толики гнијев подухватио, узбуђеност и раздражење бијаше толико силно, да се наставило и дубоко у ноћ, када је војска морала такође да посредује и раздражени свијет да утишава и мирно.

Раздражење и узбуђеност је још силна. Свијет се непрекидно тиска улицама и полиција мора да посредује и да свијет одвраћа од демонстрација и да га умирује.

Катуњани на Цетињу

Данас се искупио на Цетињу велики број народа из катуњске нахије. Катуњани су јутрос дошли пред Двор, гдје их је примио Њ. Кр. В. Господар, Свештеник г. Каничић поздравно је Господара одушевљеним говором. Господар је захвалио и рекао је, између осталог, да је Црна Гора увријеђена и да јој је учињено криво. На крају говора препоручио је искупљеноме народу, да буде миран и достојанствен, и да даде израза огорчењу онда, кад дође тренутак да ради јуначка десница.

Господар и Књаз Нашљедник поздрављени су бурним клицањем.

Митинг у Улцињу

С великог митинга, скупљеног овдје поводом владаоче прокламације послат је Књазу Господару телеграм шљедће садржине: „Њ. Кр. Височанству Књазу Господару Цетиње — Господару! твоју владалачку прокламацију, упућену твојем вјерном народу, у којој му јављаш тужну вијест поводом неправде учињене цијелом Српству приликом саједничења к туђини данас жалосне Босне и Херцеговине — чусмо. Не плачемо само ми Господару, него и прах оних костију наших предака, који данас онамо немирно почињају; Господару, у свему смо с тобом и за тебе. Дољечланом Берлинског Уговора, а ми, Господару, ову дичну твоју приморску покрајину пуштаћемо под туђином само онда — кад нас нестане”.

Дневне новости

Отпутовала на Крушевац. Њено Височанство Књагиња Ксенија отпутовала је јуче са г. укувником Константиновићем на Крушевац, откуда се вратила данас.

Поздрави Господару. Из свију крајева земље стигли су многобројни телеграфски поздрави Њ. Кр. В. Књазу Господару поводом прокламације упућене на народ због анексије Босне и Херцеговине. У тијем поздравима народ даје израза својем огорчењу и увјерава Господара, да је свагда готов, на његов позив, ставити на расположење своју крв и имање за част и добро отаџбине и народа српскога. Многи су од поздрава тако дирљиви, да потресају срце и душу.

Ванредни сазив Скупштине. Указом Његовога Краља. Височанства Књаза Господара Народна Скупштина сазвана је у ванредан сазив на дан 29. ов. мјесеца. Г. министар унутрашњих дјела већ је телеграфским путем преко обласних управа разаслао позиве народним посланицима, молећи их да у понедељак буду на Цетињу.

Био на Цетињу. Г. укувник Александар Константиновић, родитељ Њенога Височанства Књагиње Наталије, био је допутовао на аутомобилу ономад са Крушевца на Цетиње, откуда се јуче поново вратио на Крушевац.

Апел српске колоније у Москви. Српска колонија у Москви послала је Његове Краља. Височанству Књазу Господару телеграм ове садржине:

„Схватајући сву озбиљност данашњег момента, када Аустрој коначно отима двије српске земље, српска колонија у Москви, увјерена да ће Ваша влада заједно с народом предузети све мјере за спасење Српства, готова је жртвовати се и ставља себе на потпуно расположење Вашег Краљевскога Височанства”.

Предузете мјере. Власти су предузеле најштрије мјере због де-

монстрација пред аустро-угарским посланством, како се исте не би поновиле и прекорачиле законима допуштене границе.

Узбуњиве вијести. Узбуђење је велико, огорчењу пак нема граница. Народ кипи од гњева. Није чудо, што је такво стање народне душе погодан за пријем и ширење најразноврснијих вијести. Час се разнесе вијест, да је рат на прагу, час да је плануо устанак у Херцеговини, а мало за тијем дође вијест, да је аустриска ескадра допловила под Котор и да је један дио њен отпловио пред Бар. Тако те вијести пролазе од уста до уста, док их машта не увелича, да ће неко повјеровати чак и у то, да је аустриска флота почела бомбардовати врх Ловћена! Разумије се, да од тога нема нити може шта бити у истини, већ се само увеличава и шири и онако велико узбуђење и раздражење, које озбиљнији треба да стишавају, јер нам је сада више но икада потребно, да глава има превагу над срцем.

Опасно изазивање. При закључку листа добили смо вијест, да је аустроугарска војска из Спича истурена на саму нашу границу, а у залив допловили су двије топовњаче (ратне лађе). Силазак у Котор тамошње власти сирјечавају и отежавају путницима из Црне Горе.

Ове су мјере потпуно непотребне. Код нас дуж границе свуда владају ред и мир. Изазове ли се што оваквим поступцима, одговорност неће бити на нашој страни.

Наша влада упутила је Великим Силама, потписницама Берлинскога Уговора, окружницу, у којој је исказала гледиште, да присаједничење Босне и Херцеговине Аустро-Угарској Монархији сматра као повреду истог уговора.

Јутрос је председник Министарства и заст. министра иностраних дјела г. д-р Ј. Томановић од енглескога министра иностр. дјела г. Грејд добио на поменуто окружницу наше владе одговор, којим одобрава њено гледиште.

Најновије вијести

БЕЧ. Све француске, енглеске и руске новина енергично захтјевају састанак конгреса берлинских сила потписница, да се ријеша питање, да ли смије једна сила да једнострано прекрши уговор.

ПРИЗ. Овдје непрестано траје конференција француског министра спољних послова Пишона и руског министра спољних послова Извољскога, те Наум-паше турског посланика у Паризу, као и енглеског и италијанског посланика. Очекују се важни закључци.

БЕЧ. Писма аустро-угарског владара, којим се јавља, суверенитет над Босном и Херцеговином уречена су свима владарима осим Књазу Николи, коме је отишао нарочити царев гласник.

БИОГРАД. 30.000 резервиста стоје у припреми. Краљ Петар одгађа инспирање маневара, и кренуо у Биоград. Српски министар спољних послова Миловановић изјавио је, да се Србија спрема за сваку евентуалност. У Биограду опће мишљење, да Србија не може остати неутрална, ако турска прогласи рат и да мора војевати заједно с турском војском.

БУДИМ ПЕШТА. „Pester Lloyd” јавља да ће анексијом Босна и Херцеговина добити потпуно аутономију са посебним уставом.

БЕЧ. Анексија ће се прогласити сјутра или преко сјутра. Овдје прео-

влађује мишљење, да би заузимањем великих сила анексија као свршени чин могла остати без икакве сврхе, то јест да је Европа неће признати.

ТРСТ. Овдашњи „Piccolo” доноси с овлашћењем енглеског спољног министарства изјаву, да Енглеска неће дозволити, да се руше закључци берлинског уговора без пристанка Турске и сила, потписница.

БЕЧ. Овдашњи турски посланик изјавио је дописнику „Zeita”, да ће Турска знати бранити своја права.

БЕЧ. Цариградском сараднику овдашњег листа „N. F. Presse” изјавио је један угледни турски државник, да је Аустро-Угарска пострекач Бугарске и да ће Турска против тога протестовати. Осим тога најенергичније ће поступати према Бугарској. Садашња несрећност у Турској држави неће сметати, јер 800.000 турских војника лако ће се и брзо разрачунати са 300.000 бугарске војске, која се налази на папиру.

Источна Румелија даће се новом гувернеру и онда ће се видјети, шта ће учинити ангажована Аустро-Угарска.

ЦАРИГРАД. Велики везир Фамил паша, Тедфик паша и енглески посланик цијелу ноћ држали састанак у Терапији. Младотурска војска узбуђена жели рата.

ЦАРИГРАД. Турска резерва остаје оружана. Мобилизација се спровађа.

ЛОНДОН. Енглеско Министарство рата издало налог, да се енглеска средиземна флота смјеста концентрира код Малте.

АТИНА. Грчка сазвала 30.000 резервиста за маневре.

Из народа

Читуља. У Буковику, црничкој нахији, преминула је б. ов. м. Крстиња Маркова Рајковић, која је са својим ранопреминулим сином Милом многа добротинства чинила, остављајући на добротворне и племените сврхе цијело имање своје. — Бог да јој душу прости!

Помоћ школи. Архимандрит Данило Радловић, старешина манастира Ђурђевић Ступова, ових дана дао је 5000 гроша свог сопственог новца помоћи, да се гради нова школска зграда код манастира Ђурђевић Ступова, а садања школска зграда да остане за конач народни — манастирски.

Оваква помоћ карактеристична оца Данила као човјека, којему на срце лежи просвјетљеност свога народа, а у исто вријеме и напредак подручјног му манастира.

За грађење поменутог нове школске зграде образован је одбор у дотичне школске општинске, који ће у своје вријеме изјавити оцу Данилу своју и народну захвалност.

ПРИВРЕДА

Повијска Земљорадничка Задруга. У никшићској околини, као и у области, све се више шири задругарство и број задруга расте.

На 14. о. м. пођем у друштво са г. И. Калуђерићем, обл. економом на Кунале, гдје нађемо селане на окупу. — Г. Калуђерић је нове ријеч о задругарству, и на захтев селана прочитао се правилник Прве Никшићске Земљорадничке Задруге.

Трудолубиви општинари, чим су разумјели у чему се састоји ствар, одмах су били за то да оснују међу собом задругу, у чему су и успјели.

Послјег оснивања задруге одмах се пријешло на избор часништва, те су изабрани: председник задруге г. Нико Мишковић, — барјактар: потпредседник: бив. кап. г. Филип Мишковић; чланови: г. Петар, Ђорђевић и Јован Мишковић. — Надзорни одбор: председник: Мирчета Мишковић; чланови: Милован Мишковић и барј. Буко Копић.

Задруга ће одмах отпочети свој рад, а запутке ће добити од Никшићске Земљорадничке Задруге, као год и наредне преко исте за своје задругарске сврхе.

Уверени смо, да ће и ова задруга у својој раду напредовати. Р. А. М.